Redacțiunea, Administrațiunea și Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare Nr 22.
Scrisori nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retrimitŭ!
Birourile de anunciuri:
Brașovu, piața mare Nr. 22.
Inserate mai primescŭ în Viena Rudolf Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), Heinrich Schalek, Alois Herndl, M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Anton Mezei, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Prețul inserțiunilorŭ: o seriă garmondŭ pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă și învoială.
Reclame pe pagina III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULŬ LII.

„Gazeta" iese în fie-care di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria
Pe unu anŭ 12 fl., pe șése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
Pentru România și străinătate
Pe unu anŭ 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 francĭ, pe trei lunĭ 10 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele postale din întru și din afară și la dd. colectori.
Abonamentulŭ pentru Brașovŭ:
la administrațiune, piața mare Nr. 22, etagiulŭ I.: pe unu anu 10 fl., pe șése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unu anu 12 fl., pe șése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unu esemplaru 5 cr. v. a. séu 15 banĭ.
Atâtŭ abonamentele câtŭ și inserțiunile suntu a se plăti înainte.

Nr. 15. Brașovŭ, Joi 19 (31) Ianuarie 1889.

Brașovŭ, 18 Ianuarie v.

Trebue sĕ mărturisimŭ, că ne-a surprinsŭ resultatulŭ votului asupra legii militare în dieta din Peșta, deși nu ne-amŭ așteptatŭ la o învingere a oposiției maghiare. Ne-a surprinsŭ maioritatea cea mare, cu care s'a primitŭ proiectulŭ de lege, modificatŭ.

După atâta gălăgiă ce s'a făcutŭ în Țéra ungurescă din pricina nouei legĭ militare, după ce opiniunea publică maghiară s'a pronunțatŭ în contra ei, mai alesŭ în ce privea §-ii 14 și 25, și după ce au combătut'o și magnații, totŭ nu ne-amŭ așteptatŭ la atâta servilismŭ din partea partidei tiszaiste, încâtŭ sĕ voteze legea cu o maioritate de peste o sută de voturĭ.

Vorba nóstră de altă dată: de domnŭ domnŭ sĕ fi, dér de frică totŭ sĕ scĭ!

Și 'n adevĕrŭ că Ungurii dovedescŭ acum cu prisosŭ, că sciu de frica celorŭ din Viena, carĭ îi ținŭ bine de chică, pentru-că și ei bine sciu unde-i dóre și unde-i ustură pe Ungurĭ.

„V'ațĭ stricatŭ cu naționalitățile? Jucațĭ acum cum vĕ fluerămŭ noi, căcĭ decă nu, dămŭ mâna cu ele și vai de supremația vóstră!"

Așa-i vorbescŭ cei din Viena ministrului Tisza, când cerŭ sĕ le facă câte-o trébă bună. Și Tisza prea bine îi înțelege și când se întórce din Viena ómenii lui i se uită numai în fața și gâcescŭ îndată care-i porunca.

Nu s'a încumetatŭ Tisza sĕ modifice nicĭ măcarŭ unŭ paragrafŭ alŭ legei. Chiar și prietinii lui nemțĭ din Viena s'au miratŭ de acésta, mai alesŭ după ce atâtŭ de mare a fostŭ agitațiunea în contra §-lui 14 și 25, care tractéză de serviciulŭ eventualŭ de doi anĭ alŭ voluntarilorŭ.

Va sĕ dică n'a fostŭ lucru de glumă, Tisza a trebuitŭ sĕ se lege că va face sĕ se primescă legea neschimbată și că va lua mĕsurĭ, ca Ungurii de aci încolo sĕ învețe temeinicŭ limba nemțéscă.

Tisza s'a ținutŭ de cuvêntŭ.

Cum rĕmâne însĕ cu védă și cu prestigiulŭ națiunei"; cum rĕmâne cu îngâmfarea patrioților, carĭ pretindŭ, că ei suntŭ elementulŭ care face puterea monarchiei; cum rĕmâne cu limba statului, cu care mereu suntŭ chinuițĭ Nemaghiarii; cum rĕmâne cu importanța elementului ungurescŭ în concertulŭ statelorŭ europene, cu poftele șoviniste de a juca rolulŭ de mare putere maghiară; cum rĕmâne în fine cu aspirațiunile de independentă națională maghiară?

Tumulturile întâmplate în Peșta după primirea legii ne arată destulŭ de lămuritŭ starea de impotență în care a ajunsŭ „națiunea", în dilele de gloriă ale lui Tisza Kalman.

Orĭ dóră nu este o dovadă de impotență, când „voința națiunei", blamată în dietă cu maioritate de peste o sută de voturĭ, se scobóră acum pe strade, ca sĕ-șĭ rĕsbune spărgêndu-se de cătră plebea ațițată lampele și ferestrile cetățenilorŭ nevinovațĭ, carĭ póte în inima lorŭ deplângŭ halulŭ în care a ajunsŭ „națiunea?"

Óre nu dă mărturiă de starea de neputință, în care se găsesce adĭ „națiunea", când adunarea cea mare de Duminecă a tinerilorŭ ungurĭ, condusă de deputații oposiției din dietă, după ce pretinde înființarea unei armate independente maghiare, după ce strigă: „Josŭ oficerii austriacĭ!" „Josŭ ministrulŭ de honvedĭ" și după ce trimite o telegramă înfocată lui Kossuth, se mulțămesce în urmă cu o resoluțiune, în care tinerii maghiarĭ se rógă sĕ fiă lăsațĭ a depune esamenulŭ de oficerŭ în limba maghiară?

Sĕrmană „națiune"!

A rĕmasŭ lucrulŭ sĕ te mângăie oficiósele lui Tisza Kálmán cu pretinsele lui isprăvĭ, cum face „Corresp. de Pesth" dicêndŭ, că d-lŭ Tisza a lucratŭ așa de multŭ pentru a „maghiarisa focarele omladiniste și panslaviste ale Ungariei", fiind-că câțĭ-va slușbașĭ de prin Neoplanta și Panciova vorbescŭ ungurescе!

Așa este. Dușmană cu naționalitățile nemaghiare și cu năpastea politicei nemțescĭ a lui Bismarck în spinare, acésta e isprava lui Tisza Kalman, acesta e. sêrmană „națiune", halulŭ în care ai ajunsŭ!

Demonstrația din Peșta.

Peșta, 28 Ianuariu a. c.

Voiu se vĕ raportezŭ ceva despre marea adunare a tinerimei „națiunei", ce s'a ținutŭ erĭ în redutulŭ orășănescŭ.

Mișcarea tinerimei au condus'o deputații din stânga estremă în frunte cu Polonyi, celŭ cu capulŭ mare și cu creerii înfierbêntațĭ. Mulțime de tinerĭ sosiră din tóte orașele ungurescĭ ca representanțĭ ai institutelorŭ mai înalte. Privindŭ la grupurile ce le formau pe strade îțĭ băteau la ochĭ tipurile ovreescĭ, ce erau aprópe preponderante.

Clădirea unde s'a ținutŭ adunarea a fostŭ împodobită cu mulțime de stégurĭ și stegulețe, duputații și tinerii purtau cocarde tricolore așa că țĭ-s'ar fi părutŭ că te afli la o adunare a kulturegyletului adeleanŭ, décă făceai abstracțiune dela mulțimea cea mare a publicului din capitală.

Intre deputațĭ, carĭ ocupară rêndurile dinteiu de scaune, se vedea și Ludovicŭ Mocsary, Madarasz, Blasiu Orban, Pazmandy, ș. a. ér din stânga moderată Horvath, Ivor Kaas, Hollaky ș. a.

După ce s'a aclamatŭ ca președinte deputatulŭ Geza Polonyi și s'au numitŭ ca vice-președințĭ tinerii universitarĭ Gonda din Peșta, Lengyel din Clușiu, Garzsully din Pojonŭ și Szokoly, ca representantŭ alŭ deputațiunilorŭ, *Polonyi* a deschisŭ adunarea la 10 óre a. m.

Dela 1875 încóce — dise Polonyi — se datéză epoca putrediciunii și a marasmului in Ungaria, dér ea s'a sfêrșitŭ cu diua de adĭ, căcĭ junimea a venitŭ ca sĕ protesteze în contra stărilorŭ de până acuma (Aprobărĭ). Proiectulŭ legii militare vrea sĕ pedepséscă junimea maghiară pentru maghiarismulŭ ei, elŭ violéză constituția și batjocoresce națiunea (Așa e!). Proiectulŭ pretinde că nu'i destulŭ a ne iubi patria și regele ci trebue sĕ ne facemŭ Nemțĭ (Strigărĭ sgomotóse de: „Abzug"!) Inainte cu 20 de anĭ s'a adusŭ legea actuală militară. Atuncĭ tinerii maghiarĭ au alergatŭ ca voluntarĭ în armată, dér au fostŭ primițĭ de cătră oficerii austriacĭ cu îngâmfare și cu disprețŭ (Strigărĭ: Josŭ cu ei!) De atuncĭ armata șĭ-a pierdutŭ simpatiile națiunei.

Acum se încércă din nou — continuă Polonyi — a întrebuința acele mijlóce, cu care vorŭ sĕ sugrume consciința de sine națională a tinerimei maghiare (Strigărĭ: asta'i cu neputință!) Le trebue doi anĭ spre a regularisi junimea maghiară (Strigărĭ: zădarnică încercare, josŭ cu ei!) In afară, în Francia, Spania, Italia tinerii suntŭ condușĭ de idei revoluționare, numai la noi nu, și ca mulțămire pentru acésta suntŭ întêmpinațĭ cu neîncredere și li-se cere sĕ servéscă doi anĭ (Strigărĭ: rușine!) Națiunea maghiară nu posede o armată independentă (Strigărĭ: durere!) ea cunósce numai o armată comună, la a căreia gloriă nu participă, a căreia desastre însĕ trebue sĕ le supórte și ea (Strigărĭ: Așa e!)

O națiune, care n'are armată propriă, n'are nicĭ viitorŭ. *Popórele se pregătescŭ de rĕsboiu.* Ungaria nu vrea s'atace, numai libertatea nóstră voimŭ s'o apĕrămŭ, onórea și constituția nóstră milenară. (Eljenurĭ sgomotóse).

In fine esprimă speranța, că pasulŭ junimei maghiare va avé succesŭ.

Tinĕrulŭ Orban din Budapesta pledéză apoi pentru cultura națională și propune unŭ proiectŭ de resoluțiă cu următórele șése puncte: 1) Tinerimea regretă, că cererile sale date în interesulŭ limbei maghiare nu s'au luatŭ în considerare. 2) Serviciulŭ de doi anĭ alŭ voluntarilorŭ e păgubitorŭ și rușinarea domnii a centraliștilorŭ.

FOILETONULŬ „GAZ. TRANS."

Mersulŭ școlilorŭ poporale românescĭ din Bucovina dela anulŭ 1774 până adĭ.

(Fine.)

In alțĭ 10 anĭ, adecă dela 1875—1885, au sporitŭ școlile românescĭ dela 13 la 60, ér cele rutenescĭ s'au suitŭ la 85, întrecêndu-ne cu 25. Poporațiunea, pe care Spleny și Enzenberg nu o cunoscea, în Bucovina, a devenitŭ astădĭ, după statistica oficială, maioritate relativă în țéră și este favorisată de urmașii acelorŭ doi generalĭ. Dela nordostulŭ Europei bate unŭ vêntŭ de panslavismŭ și valurile lui crescŭ și se întărescŭ din deceniu în deceniu, ba chiar din anŭ în anŭ. In Bucovina slavismulŭ era odinióră nulŭ, astădĭ pare a fi factorulŭ celŭ mai puternicŭ. Elŭ se ridică pe dĕrĕmăturile românescĭ cu ajutorulŭ Nemțilorŭ, carĭ în Bucovina, cu deosebire în Cernăuțĭ, facŭ politica orbului.

In anulŭ 1780 aveau, precum amŭ vĕdutŭ mai susŭ, tóte orașele mai marĭ ale Bucovinei câte o școlă poporală românéscă. Adĭ, în anulŭ 1885, nu are nicĭ unulŭ din ele o astfeliu de școlă. Românii de prin orașe au stĕtutŭ prin urmare mai bine în privința școlilorŭ în secolulŭ trecutŭ, decum stau în anulŭ 1888. Numĕrulŭ Românilorŭ de prin aceste orașe a fostŭ în anulŭ 1880 după statistica oficială următorulŭ:

Cernăuțulŭ avea 6431 de Românĭ, Siretiulŭ 660 de Românĭ (Acestŭ numĕr este orĭ și cum falsŭ.) Rădăuțulŭ avea 2985 de Românĭ, Câmpulungulŭ 3630 de Românĭ, Sucéva avea 2652 de Românĭ. Copii acestorŭ locuitori trebue sĕ cerceteze școlĭ neromânescĭ.

După lege însĕ orașele suntŭ îndatorite sĕ susție pentru locuitorii românĭ școlĭ românescĭ. Românii arŭ trebui sĕ-șĭ caute dreptulŭ. Ar fi interesantŭ de-a afla, când s'a substituitŭ în școlile de prin orașe limba românéscă prin cea nemțéscă. Spleny și Enzenberg n'au aflatŭ în Bucovina locuitorĭ germanĭ. Aceștia suntŭ venițĭ mai târdiu. Numĕrulŭ lorŭ și astădĭ este în Bucovina întrégă neînsemnatŭ. In anulŭ 1880 vorbeau nemțesce în Bucovina 108.820 de suflete, dintre carĭ 67,418 erau Israelițĭ, prin urmare Germanĭ a fostŭ 41,402. Numĕrulŭ lorŭ prin orașe a fostŭ în anulŭ 1880 următorulŭ:

Cernăuțŭ: 8271, Siretu: 1311, Rădăuțŭ: 3912, Câmpulung: 868, Sucéva: 2112. Dela zero până la aceste numere au ajunsŭ Germanii numai pe încetulŭ. In Câmpulungŭ și Suceva este numĕrulŭ lorŭ și astădĭ mai micŭ decâtŭ alŭ Românilorŭ. Limba lorŭ a scos'o decĭ pe a Românilorŭ din școlile orașelorŭ abia târdiu, se înțelege, că cu ajutorulŭ guvernului, care nu'i trata pe toțĭ fii statului în acelașĭ modŭ. Dreptŭ la cultivarea limbei lorŭ nu aveau Românii în ochii multorŭ guverne trecute, care nu representa interesele statului întregŭ, ci ale unei singure partide naționale.

Partidulŭ politicŭ însĕ, care este astădĭ la cârmă, șĭ-a datŭ multă silință de a spori școlile poporale din Bucovina. Ele au și sporitŭ dela 1880 încóce fórte multŭ. Acestŭ sporiu arŭ fi fostŭ și mai frumosŭ, décă guvernulŭ de adĭ n'ar fi moștenitŭ unele organe din timpulŭ nefastei domnii a centraliștilorŭ. Pentru ridicarea nivelului școlilorŭ române poporale este de mare însĕmnătate imulțirea inspectorilorŭ districtualĭ, de fiecare căpitănatŭ unŭ inspectorŭ. Deputatulŭ Lupulŭ a și cerutŭ acésta dĕunădĭ și ministrulŭ Gautsch a promisŭ, că va căuta sĕ'i împlinéscă dorința, décă se vorŭ afla ómenĭ aptĭ pentru acésta. In Bucovina suntŭ însĕ optŭ căpitănate, și atâția ómenĭ aptĭ de inspectorĭ districtualĭ se potŭ afla în Bucovina prea lesne. Unŭ rĕu fórte mare, care împiedecă progresulŭ școlilorŭ nóstre poporale, este, că mulțĭ învĕțătorĭ nu cunoscŭ limba românéscă. Aceștia trebuescŭ silițĭ s'o învețe și sĕ dea examenŭ din ea, orĭ sĕ fiă substituițĭ prin alțiĭ, carĭ cunoscŭ limba poporului. Sĕ li-se pue acestorŭ învĕțătorĭ unŭ terminŭ, până când sĕ dée examenŭ din limba românéscă, și la casŭ, că n'ar împlini condițiunea, sĕ se scrie concursŭ asupra loculuĭ lorŭ, vestindu-se acestŭ concursŭ în modŭ potrivitŭ și sub condițiunile cerute de lege și în Transilvania vecină.

Dér ă *conditio sine qua non* pentru

nosŭ. 3) Esamenulŭ germanŭ de oficerŭ nu se unesce cu demnitatea națională. 4) Tinerimea apĕră patria ei, pe regele ei cu viéța ei, dér se alipesce la nația ei maghiară, la constituția ei. 5) Protestéză în contra orĭ cărorŭ încercărĭ de germanisare. 6) Limba esamenului de oficerŭ sĕ fiă maghiară.

Vorbescŭ apoi mai mulțĭ universitarĭ. Unulŭ strigă: până aicĭ și mai departe nu! Altulŭ vorbesce de rușinea și batjocura ce a suferit'o junimea maghiară, alŭ treilea de atentatulŭ în contra limbei și a junimei națiunei. Iuristulŭ D. Egri din Cincĭ-Bisericĭ pledéză în contra ministrului Fejervary între strigărĭ de „Abzug Fejervary“ și propune sĕ se adreseze lui Kossuth o telegramă salutătóre. (Se primesce cu eljenurĭ sgomotóse).

Resoluțiunea de mai susŭ se primesce apoi cu unanimitate și adunarea se încheiă cu doue vorbirĭ ale deputațilorŭ Iranyi și Ivor Kaas către junime.

Mocsary și legea militară.

Din discursulŭ lui Mocsary asupra legei militare estragemŭ partea în care vorbesce despre influința acestei legĭ asupra raporturilorŭ dintre Maghiarĭ și naționalitățĭ:

Domnilorŭ, Binevoițĭ a da atențiune și altei considerațiunĭ. (S'audimŭ!) Tóte naționalitățile nemaghiare ale Ungariei suntŭ avisate a-șĭ însuși câtŭ mai multŭ limba maghiară. (Aprobărĭ). Acésta o poftescŭ împrejurările, acésta o cere legea. Se află carĭ mergŭ și mai departe și carĭ dorescŭ sĕ fiă aicĭ o cultură esclusivŭ maghiară; carĭ voescŭ cu orĭce prețŭ sĕ propage maghiarisarea. Basându-ne pe punctulŭ de vedere alŭ acestora, cugetațĭ ce vorŭ dice adĭ-mâne celelalte naționalitățĭ, când fața cu ele se accentuéză astfeliu de aspirațiunĭ și astfeliu de tendințe. Óre nu vorŭ dice și acestea cu dreptŭ cuvêntŭ: ce vrețĭ voi, cum poftițĭ ca noi sĕ ne schimbămŭ limba și naționalitatea nóstră cu limba și naționalitatea vóstră, pe carĭ și voi înși-vĕ le prețuițĭ atâtŭ de puținŭ, (Așa este! Așa este! în stânga estremă) încâtŭ le supunețĭ supremației unei limbĭ străine, (Așa este! în stânga estremă) pentru a părăsi acea situațiune a ei, ce după lege și după natura lucrului o are deja, și pe care dintre naționalitățĭ nimenea n'a tras'o la îndoielă.

Binevoițĭ a vĕ gândi: óre decă vorŭ vedé naționalitățile, ce rolŭ jócă limba germană și instituțiunea armatei comune, nu va urma de aci, că în modulŭ lorŭ de cugetare conceptulŭ de statŭ nu se va mai alipi de țera acésta, în care și ele trebue sĕ trăéscă și sĕ móră, ci și se va lipi de acelŭ imperiu comunŭ (Așa este! în stânga estremă), în care singurŭ află adevĕrata putere reală, care se amestecă și în tóte relațiile și afacerile interne ale acestei țĕrĭ. (Așa este! în stânga estremă.) Óre împrejurarea acésta nu va face pe celelalte naționalitățĭ sĕ cugete, că în urma urmelorŭ nicĭ mântuirea lorŭ n'au s'o aștepte dela realisarea bunelorŭ raporturĭ cu Ungaria, ci dela alipirea lorŭ la acelŭ imperiu comunŭ, care deja de multŭ le amăgesce cu lozinca: „Gleichberechtigung aller Nationalitäten.“ (Viue aprobărĭ în stânga estremă.)

La loculŭ acesta, onorată dietă, îmĭ este cu neputință a nu mĕ provoca la vorbirea colegului meu deputatŭ A. Pulszky, care vorbire în cea mai mare parte e vrednică de atențiune (Mare sgomotŭ. Strigărĭ în stânga estremă: nu merită!) Da, aceea prea însemnată vorbire, pe care a ținut'o elŭ în acéstă dietă. (Mare sgomotŭ în stânga extremă). Scusațĭ-mĭ, acésta este părerea mea. (S'audimŭ! S'audimŭ!) ....Eu cu plăcere am ascultatŭ din vorbirea colegului Pulszky mai multe accentuărĭ potrivite în ceea ce privesce naționalitățile, dér când d-lŭ colegŭ a disŭ, că noi de aceea trebue sĕ învĕțămŭ limba germană în mĕsură mai mare, pentru ca sĕ avemŭ dreptulŭ de a pretinde dela naționalitățĭ învĕțarea limbei maghiare, mĕ rogŭ de iertare, dér eu cu uimire vĕdŭ, că pe aceea anumită scară amŭ ajunsŭ multŭ mai departe, decum amŭ cugetatŭ, pentru că sentimentulŭ față cu maghiarimea este spre apunere. (Așa este! în stânga estremă).

In acestŭ conceptŭ alŭ d-lui deputatŭ se cuprinde o adevĕrată negațiune a statului maghiarŭ. Ce avemŭ noi cu ceea ce face Austria? Cestiunea de naționalitate este o afacere internă a Ungariei. In acéstă afacere nu ne póte regula pe noi raportulŭ ce-lŭ avemŭ cu celalaltŭ statŭ alŭ monarchiei. (Așa este! în stânga extremă.)

Orĭ dóră noi sĕ facemŭ o cestiune comună și din cestiunea de naționalitate, care trebue sĕ fiă resolvată pe basa dispozițiunilorŭ și a proiectelorŭ emanate din principiile comune? Fórte corectŭ a observatŭ erĭ și d-lŭ deputatŭ Jokai Mor, unde este analogia între raportulŭ, în care ne aflămŭ noi cu monarchia comună și între raportulŭ în care se află Maghiarimea cu celelalte naționalitățĭ? Ce se va întêmpla, decă noi vomŭ ridica limba și spiritulŭ armatei comune la nivelulŭ culturei comune? — Se va întêmpla aceea, că ne vomŭ supune supremației unei astfeliu de limbĭ, la a căreia spate stă o putere străină. (Adevĕratŭ! Așa este! în stânga). Și ce se va întêmpla, decă celelalte naționalitățĭ vorŭ învĕța ungurescе! Vorŭ învĕța limba acelei țerĭ, ai căreia cetățenĭ suntŭ ei împreună cu noi, în care și ei suntŭ membri ai națiunei politice egalŭ îndreptățițĭ (?—Red. Gaz.), vorŭ învĕța acea limbă, care aicĭ este limba legislațiunei, a guvernului, a autoritățilorŭ superióre, a judecătorilorŭ, cu unŭ cuvêntŭ limba de statŭ a acestei țĕrĭ. Dér tocmai pentru-că acésta este așa, după ce naționalitățile învĕță ungurescе în interesulŭ și de buna lorŭ voiă (?—Red. G.) și încă în scolile lorŭ proprii, după ce pré bine sciu, că acésta trebue s'o facă în interesulŭ lorŭ propriu, pentru-că la casŭ contrarŭ ca cetățenĭ ai statului nu-șĭ potŭ valida pe deplinŭ dreptulŭ de a influința asupra afacerilorŭ țĕrei: în genere disŭ nu mai e lipsă de acele speciale dispozițiunĭ, a cărora îndreptățire onoratulŭ meu colegŭ-deputatŭ A. Pulszky o caută în germanisație.

Binevoiască onoratulŭ meu colegŭ deputatŭ a stărui ca astfeliu de dispozițiunĭ sĕ se dea la o parte și atuncĭ nu va mai fi lipsă de unŭ sfatŭ atâtŭ de ciudatŭ, cum e acela, că trebue sĕ ne germanisămŭ pentru ca sĕ putemŭ maghiarisa pe alții. (Viue aprobărĭ în stânga estremă).

Sĕ nu vorbimŭ despre cestiunea de naționalitate, pentru-că în legătura în care a aduso d-lŭ deputatŭ Pulszki, ea n'are locŭ; vorba e aicĭ singurŭ numai de naționalitatea maghiară, cu ea și prin ea despre supremația statului maghiarŭ, vorba e despre aceea, ca sĕ ne apĕrămŭ contra unui inimicŭ, care față cu acéstă naționalitate este mai periculosŭ decâtŭ tóte nisuințele naționalitățilorŭ aflătóre în patriă, pentru-că decă se va realisa tendința acestui inimicŭ, atuncĭ statulŭ maghiarŭ devine amenințatŭ de celŭ mai mare periculŭ, de pericululŭ descompunerei interne. Aicĭ e vorba de a se da o grea lovitură naționalității ungurescĭ, formațiunii de statŭ a Ungariei. Acésta este una din causele, acésta este principala causă pentru care nu primescŭ proiectulŭ. (Aprobărĭ în stânga estremă).

Desbaterile asupra legii militare.

Dep. *Detrich* dice, că proiectulŭ face sĕ scadă însuflețirea armatei, chiar decă ar fi, de aceea ilŭ respinge.

Barth. *Hevessy* votéză pentru moțiunea lui Ugron.

Br. *Rosner* constată, că în cursulŭ desbaterei s'a observatŭ o conglăsuire generală în punctulŭ, că fiecare vorbitoru e devotatŭ ideii marelorŭ aspirațiunĭ naționale, a cărorŭ îndreptățire nimenea n'a negat'o și părerile au diferitŭ numai în privința esecutării lorŭ și a oportunității. (Aplause'n drépta la tiszaiștĭ.) Acum nicĭ n'ar fi unŭ succesŭ practicŭ, pentru-că nu e unŭ corpŭ oficerescŭ ungurescŭ numĕrosŭ și îndestulitorŭ. Classa cultă a Ungariei trebuie sĕ ia în armata actuală acelŭ locŭ, care e demnŭ de țelulŭ celŭ mare, de armata ungurescă de sine stătătóre. Speră că dispozițiunile privitóre la voluntarĭ vorŭ da în acéstă privință unŭ resultatŭ favorabilŭ, așa că póte mulțĭ îșĭ vorŭ alege definitivŭ cariera militară. Elŭ nu crede că s'ar puté ivi timpurĭ, în care armata s'ar folosi ca instrumentŭ pentru suprimarea libertății și apăsarea națiunei ungurescĭ. Primesce proiectulŭ.

Br. Ivor. *Kaas* vorbesce contra proiectului. Arată periculele ce s'ar puté nasce, decă tóte păturile poporațiunii suntŭ instruite milităresce, dér cu totŭ rĕulŭ trebue se urmeze esemplului celorlalte state europene. Elŭ e pentru o armată națională cu oficerĭ ungurescĭ. Delegațiunea e de vină, dice elŭ, că n'avemŭ o armată corĕspundĕtóre pretențiunilorŭ națiunii. Cabinetulŭ Tisza a trădatŭ pretențiunile națiunei pentru ca sĕ aibă protecțiunea cercurilorŭ militare. Din institutele militare suntŭ aprópe eschișĭ Ungurii. Națiunea nu va renunța nicĭodată la aceea, ca armata sĕ fiă pĕtrunsă de spiritŭ ungurescŭ și sĕ se validiteze în ea limba ungurescă. E pentru moțiunea lui Appony.i

SCIRILE DILEI.

† Michailu Stroescu. „Democrația“ din Bucurescĭ ne aduce trista și durerósa scire, că marele patriotŭ românŭ Michailŭ Stroescu, care a făcutŭ cele mai frumóse donațiunĭ pentru luminarea neamului românescŭ in România și Transilvania, după o scurtă bólă a încetatŭ din viéța la Odessa, în diminéța de 15 Ianuarie. Toțĭ Românii simtŭ și împărtășescŭ împreună cu nobila soțiă a neuitatului repausatŭ Elisa Stroescu adênca durere pentru acéstă grea perdere.

***

Esamenŭ preoțescŭ. Presfinția Sa episcopulŭ Aradului a datŭ următórea insciințare: In conformitate cu dispozițiunile regulamentului votatŭ de sinodulŭ nostru eparchialŭ din anulŭ 1887, terminulŭ pentru depunerea esamenului de cualificațiune preoțéscă se stabilesce pe diua de 7/19 Februariu a. c. și dilele următóre; ér cererile pentru admitere, instruite conformŭ §-lui 8 din regulamentulŭ susŭ amintitŭ, au a se înainta consistorului nostru eparchialŭ până la 1 Februariu căl. vechiu anulŭ curentŭ.

***

România jună. Societatea academică „România Jună“ din Viena șĭ-a alesŭ pentru anulŭ administrativŭ 1888/89 următorulŭ comitetŭ: Ioan *Papanicolŭ*, Drd. med. presidentŭ; George *Stolojanŭ*, stud. fil. vice-presidentŭ; Nicolae *Maximŭ*, stud. techn. secretarŭ I.; Vasiliu *Tibinca*, stud. med. secretarŭ II.; I. Gr. *Țăranŭ*, stud. med. cassarŭ; Constantinŭ *Galinŭ*, stud. med. controlorŭ; Ioanŭ *Scintilla*, stud. forest, bibliotecarŭ și economŭ.

***

Concerte date de plugarĭ. Corulŭ de plugarĭ din comuna *Paulișŭ* arangéză în séra de 3 Februariu st. n. unŭ concertŭ, alŭ cărui venitŭ jumĕtate este destinatŭ pe séma fondului corului, ér jumĕtate pentru fondulŭ gimnasiului românŭ din Aradŭ; ér corulŭ de plugarĭ, condusŭ de dnii învĕțătorĭ Iuliu *Tioldanŭ* și Teodorŭ *Daulŭ* din *Șomoscheșŭ* va arangia în sala edificiului școlarŭ de acolo unŭ concertŭ împreunatŭ cu dantŭ. Venitulŭ este destinatŭ pentru ajutorarea copiilorŭ orfanĭ.

***

Faptă jidovéscă. Duminecă nóptea, în sĕptĕmâna trecută, în comuna *Verendinŭ* din comitatulŭ Carașŭ-Severinŭ la o óră după medulŭ n pții, negutătorulŭ cu marfă mĕruntă din locŭ, ovreulŭ *Moritz Schrottmann*, fiindŭ singurŭ acasă, a stropitŭ tóte obiectele din prăvălie cu petroleu, și cu o aprinjóră le-a datŭ focŭ jidovulŭ, apoi sărì afară pe ferésträ, începêndŭ a striga: *„arde casa“*. Ómenii cu micŭ cu mare se pomeniră din somnŭ, și unii începură a trage clopotele bisericii. In o clipă zidirea fŭ prefăcută în cenușe și norocululŭ a fostŭ, că n'a bătutŭ vêntulŭ, că altfelŭ era mai tótă comuna mistuită

---

progresulŭ școlilorŭ nóstre poporale este reformarea consiliui școlarŭ alŭ țĕrii și a consilielorŭ școlare districtuale. Tóte aceste consilie suntŭ astfelŭ întocmite, că locuitorii gr. or., carĭ formézǎ maioritatea țĕrii, suntŭ pretutindenea în aceste consilie în maioritate. Faptulŭ acesta este una din causele înapoiării nóstre în cultură față de celelalte confesiunĭ din țĕră. Celoralalte confesiunĭ li-s'a datŭ posibilitatea, de a griji mai bine pentru interesele lorŭ culturale. Ceremŭ decĭ, ca locuitorii gr. or. sĕ fiă representațĭ în tóte consiliele școlare în proporțiune dréptă cu numĕrulŭ din țĕră. Nu ne îndoimŭ, făcêndu-se acésta, școlile nóstre poporale vorŭ păși repede înainte. Făcêndu-ni-se nouĕ dreptate, nu i-se face nimĕrui nedreptate.

Óre ajunge numai *unŭ* pedagogiu pentru Bucovina? Dalmația are următórele pedagogii: 1. Borgo Erizzo, lângă Zara, înființatŭ 1865; 2. Ragusa, înființatŭ 1875/76 și 3. Ragusa, pedagogiu de învĕțătórie alŭ călugărițelorŭ Ursuline. — Silesia următórele: 1. Bielitz, 2. Teschen, 3. Troppau.

Decă ar trebui sĕ existe óre-care proporțiune între Dalmația, Silesia și Bucovina, atuncĭ negreșitŭ, că și Bucovina, ar trebui sĕ aibă trei pedagogii. Bucovinenii s'ar mulțumi, decă pe lângă pedagorulŭ din Cernăuțŭ s'ar mai înființa unulŭ în Sucéva sĕu Rădăuțŭ. Teritoriulŭ Bucovinei este mare și póte sĕ cuprindă o poporațiune cu multŭ mai mare decâtŭ cea de adĭ. Crescêndŭ numĕrulŭ locuitorilorŭ, trebue sĕ crescă și celŭ alŭ școlilorŭ. Pedagogiulŭ din Cernăuțŭ nu ne póte da adĭ atâția învĕțătorĭ, câțĭ ne trebuescŭ; cu atâta mai puținŭ va satisface elŭ trebuințelorŭ țĕrii, decă numĕrulŭ școlilorŭ va fi mai mare. Sĕ nu uitămŭ, că comunele marĭ au trebuință de 2—3 învĕțătorĭ; unulŭ va lucra și în viitorŭ fără nicĭ unŭ succesŭ, precum lucră adĭ.

In cele dise până acuma amŭ luatŭ în privire mai alesŭ, ba chiar exclusivŭ, școlile de băețĭ, și amŭ vĕdutŭ, că aceste stau în Bucovina mai rĕu, decâtŭ orĭunde în Austria. Despre școlile de fete la poporațiunea românéscă din Bucovina nu amŭ vorbitŭ nimica, pentru-că astfeliu de școlĭ nu existǎ. Fetele Româniilorŭ cele mai multe nu umblă la școlă, puține cercetéză școlile de băețĭ, ér cele de prin orașe cercetéză în numĕrŭ neînsemnatŭ școlile de fete germane. Așa cresce tineretulŭ femeescŭ la Români din Bucovina. Profesórele crescute în pedagogiulŭ din Cernăuțŭ nicĭ nu suntŭ apte pentru comunele românescĭ, chiar decă și suntŭ Romănce, pentru că le lipsesce sciința lucrului de mână a țĕrancelorŭ nóstre, adecă cunoscința industriei casnice a Românceĭ. Acum bărbații dela sate se plângŭ, că băeții lorŭ nu învĕță în școlă nimicŭ folositoru pentru viéța practică, cu atâtŭ mai multŭ suntŭ îndreptățite țĕrancele sĕ dică acésta despre fetele lorŭ. Femeii dela țĕră îi folosesce industria de casă. Profesórele, care esŭ din pedagogiulŭ din Cernăuțŭ, trebue sĕ corĕspundă trebuințelorŭ țĕrii și sĕ aibă cunoscința exactă a lucrului de mână alŭ țĕrancelorŭ nóstre. Așa vorŭ puté câștiga ele si iubirea femeilorŭ dela țĕră. Și învĕțămêntulŭ dela pedagogiulŭ din Cernăuțŭ ar trebui sĕ se conformeze acestorŭ trebuințe.

prin focŭ. A doua ȡi *Moritz Schrottmann* fŭ trasŭ la rĕspundere la comună despre întêmplarea focului; dênsulŭ respunse, că nu scie nimicŭ, se trimise după gendarmărie, care veni îndată; gendarmii ilŭ întrebară a doua óră și elŭ rĕspunse éră, că nu scie nimicŭ, dér ilŭ legară de mânĭ cam strinsŭ, și apoi spuse îndată întêmplarea adevĕrată în modulŭ descrisŭ mai susŭ și în fine se mai aflá, că dênsulŭ a pachetatŭ încă în ȡiua premergĕtóre unele lucrurĭ mai prețióse din boltă în 2 lăȡĭ, pe care le-a îngropatŭ afundŭ în pămêntŭ. Ér cu vre-o patru ȡile mai nainte își asigurase tóte sdrențele și nimicurile lui din prăvăliă contra focului, voindŭ a se îmbogăți cu astfelŭ de apucăturĭ mișelulŭ. Făptuitorulŭ este acum pusŭ la umbră. Proprietarulŭ casei în care, se afla prăvălia jidovului, a rĕmasŭ acum în timpŭ de érnă pe drumŭ. Sĕ se ferêscă poporulŭ dela sate de jidovĭ ca de ciumă.

Convenția cu C-nia Lemberg-Cernăuțĭ-Iașĭ.

In privința acestei convențiunĭ se dau următórele relațiunĭ oficiale:

Guvernulŭ românŭ ia întrégа esploatațiune a liniilorŭ române ale companiei, fără nicĭ unŭ amestecŭ sĕu controlŭ din partea acesteia; compania mai renunță la cele 5—6 părțĭ a escedentelorŭ posibile de veniturĭ asupra cheltuelilorŭ.

Personalulŭ se asimilézĕ personalului liniilorŭ Statului cu dreptulŭ pentru direcțiune de a licenția din serviciu 36 de impiegațĭ, carĭ nu sciu limba țêrii, sĕu carĭ au serviciu militarŭ în Austria, și de a nu primi în serviciulŭ ei alțĭ 63 de streinĭ stabilițĭ în România, decâtŭ după ce vorŭ opta pentru cetățenia română.

Ca consecință legală, încetézĕ esistența comitetului dirigentŭ, a direcțiunei de controlŭ, a unei direcțiunĭ de esploatare la Iașĭ, etc.

Fondulŭ de pensiunĭ alŭ impiegațilorŭ liniei Lembreg-Cernăuțĭ-Iașĭ se imparte între linia austriacă și linia română în proporțiune cu numĕrulŭ împiegațilorŭ și pensionarilorŭ respectivĭ.

Guvernulŭ românŭ face încă pentru suma de 130,000 lei achisițiunea casarmelorŭ, care constitue *la cité ouvrière* de la Pașcanĭ.

In schimbŭ, guvernulŭ românŭ nu ia decâtŭ unica sarcină de a plăti în două rate la Bucurescĭ garanția de 3.800,000 lei prevĕȡută în actulŭ de concesiune.

Garanția acésta a fostŭ mai în toțĭ anii absorbită de esploatațiunea liniei, cum se fácea de companie; tóte economiile ce resultă din supresiunea organelorŭ companiei, din reducerea personalului, din unificarea administrațiunilorŭ cu a statului, din o mai puținŭ onerósă esploatare, etc, vorŭ veni în deducțiunea acestei garanții, astfelŭ că din primulŭ anŭ chiar se póte estima la 6—700,000 lei beneficiulŭ statului.

Corespondența „Gaz. Trans."

Beiușiu, Ianuarie 1889.

Domnule Redactorŭ!

Intotdéuna am fostŭ de părerea, că dreptulŭ de a scrie sĕ'lŭ reservŭ acelora, carĭ au desteritate mai mare în mânuarea condeiului.

O corespondență însĕ, datată din Beiușŭ și apărută în guvernamentalulŭ din Oradea mare „Szabadság", mĭ-a datŭ impulsŭ de a scrie acéstă corespondență apoi și împrejurarea, că Beiușulŭ, focularulŭ de odinióră de cultură alŭ Românilorŭ din Ungaria propriu ȡisă, în timpulŭ din urmă a devenitŭ din ce în ce mai puținŭ cunoscutŭ înaintea publicului românescŭ, fără a cunósce motivele și causele, carĭ i-au creatŭ o astfelŭ de stare isolată. Ei! multe și grave suntŭ acele cause.

Ce se ȡice între altele în acea corespondență? Că în Beiușŭ dela scandalulŭ (?) cu steagulŭ domnește linisce deplină, studenții s'au moderatŭ și cumințitŭ, numai unii sburdalnicĭ au datina rea de a sparge ferestrile noului edificiu (gimnasiulŭ celŭ nou e de a se înțelege), amŭ cuteza sĕ afirmămŭ, — continuă oficiosulŭ — că făptuitorii suntŭ stud.nțĭ; mai departe: Românii începŭ a trăi în armoniă cu Ungurii, dreptŭ dovadă își esprimă bucuria, că inteligința română cercetéză, respective sprijinesce o trupă de actorĭ (ungurĭ), care dă representațiunĭ aicĭ de vre-o 8 sĕptĕmânĭ cu unŭ succesŭ splendidŭ, (? mai că umblă a cerși) acestora le face o critică fórte favorabilă, ér publicului românescŭ complimente pentru-că sprijinesce „arta" (???)

Acésta ar fi pe scurtŭ esența acelei corespondențe.

Când am avé de lucru cu unŭ organŭ de publicitate seriosŭ, ne-ar veni a suspiționa, că D-lorŭ li-a venitŭ mintea a capŭ și credŭ ei că a sositŭ momentulŭ sĕ ne înțelegemŭ, deși în óra a 12-ea. Dér pe noi nu ne vorŭ amăgi, trecutulŭ ne dovedesce pe deplinŭ de ce spiritŭ suntŭ ei condușĭ.

Scopulŭ lorŭ este sĕ arate lumei, că succesele de maghiarisare ocupă totŭ mai multŭ terenŭ, cum Românii din acestŭ ținutŭ suntŭ accesibilĭ pentru o cultură „superióră" (???) ca a lorŭ; ér cuvêntulŭ acela suscitatŭ de atâtea orĭ, ca și cum—„*zászlosértés*" (vătămarea steagului) nu însemnă alta decâtŭ: „nicĭ acuma n'ațĭ casatŭ gimnasiulŭ acela valahŭ, în care s'au crescutŭ atâțĭ agitatorĭ și dușmanĭ patriei?" Da, părintesculŭ (?) și liberalulŭ (?) guvernŭ ar voi sĕ pună mâna pe gimnasiu, de care dispunŭ peste $1^1/_2$ milionŭ de Românĭ din Ungaria propriu ȡisă. Pare-mi-se guvernulŭ ar voi sĕ ne trimită pe grumazĭ vre-o 6 profesorĭ de stată (din cei 500 carĭ trăescŭ prin B.-Pesta — făcêndŭ serviții guvernului în speranță, că vorŭ fi instituițĭ undeva, așa cugetă ei?) limba de propunere sĕ fiă ungurêscă și apoi mai târȡiu și bieții copii de nația românêscă, în locŭ de sumane și ciórecĭ, sĕ pórte atile și nădragĭ cu șinóre, ér pentru noi, carĭ amŭ contribuitŭ cu sângele și averea nóstră la susținerea lui, va fi destulă mângâiere sĕ scimŭ, că e confesionalŭ gr. cat. românescŭ în aparență.

Am avut ocasiune a audi mult părerĭ „sublime" după conceptulŭ lorŭ — dela pretinșii cultivatorĭ ai orientului, ca d. e. „vomŭ face casarmă din acestŭ edificiu, pentru ce sĕ suferimŭ, ca puturosulŭ de opincarŭ sĕ devină mai învĕțatŭ decâtŭ noi, că apoi nu te lasă sĕ trăescĭ." Și tóte acestea le ȡice unŭ funcționarŭ de statŭ în publicŭ și fără genă.

Numai unorŭ intențiunĭ pĕcătóse ca cele arătate se potŭ atribui persecuțiunile pornite în contra corpului profesoralŭ și amploiațilorŭ românĭ. D-nii foștĭ profesorĭ: T. Roșiu, V. Leșianu și Dr. I. Ardeleanŭ (ca și carĭ puținĭ se vorŭ afla pe la gimnasiile de statŭ și ung. confesionale) au fostŭ destituițĭ totŭ din motivulŭ acela, că nu suntŭ destoinicĭ de a propune în spiritŭ „patrioticŭ." Servéscă-le d-lorŭ foștĭ profesorĭ dreptŭ mângâere, că noi, toțĭ aceia carĭ amŭ venitŭ în atingere cu dênșii și carĭ le-amŭ fostŭ discipulĭ scimŭ aprețiа meritele lorŭ multŭ mai multŭ decâtŭ aceia, carĭ s'au servitŭ de tóte mijlócele pentru ca, denunțațĭ fiindŭ, se-i depărteze dela gimnasiu, unde au muncitŭ apróре $^1/_4$ de secolŭ, împlinindu'șĭ datoria către mult persecutata nóstră nație și patriă.

(Va urma.)

Din camerile române.

D-lŭ *A. Lahovary*, ministru alŭ domenielorŭ, arată că porturile france nu suntŭ un ce de principŭ politicŭ, ci numai cestiă pur financiară și economică. Tóte partidele carĭ s'au succedatŭ la guvernŭ au condamnatŭ porturile france și nu înțelege cum Lascar Catargiu sĕ facă diverginț̦ă pentru acésta.

D-lŭ L. *Catargiu*: Ți-oiu spune și vei înțelege.

D-lŭ *Al. Lahovary*: D-lŭ Lascarŭ Catargiu, care a fostŭ șefulŭ partidului nostru și care este și adĭ.

D-lŭ *Catargiu*: Nu mai sunt.

D-lŭ *Lahovary* arată apoi, că acéstă cestiă nu e o cestiă de porto franc, ci de porto-foliu. (Aplause.) De două lunĭ de ȡile de când sunt pe acéstă bancă a durerei, suntemŭ mereu hărțuițĭ. Ni se impută, că suntemŭ cu junimiștii. Cum? După ce am intratŭ într'unŭ modŭ onest și lealŭ în cabinetŭ, tot așa dorescŭ sĕ eșimŭ. Voiu sĕ fiu cinstitŭ în cabinetulŭ d-lui Th. Rosetti, după cum am fostŭ și în celŭ alŭ d-lui Lascar Catargiu. D geaba ne învinovățesce d-sa și ai d-sale că nu am curățitŭ funcțiunile de colectiviștĭ. Sunt mulțĭ funcționarĭ cinstițĭ și nu-i putemŭ sĕ-i dămŭ afară. Suntŭ mulțĭ cu numĕróse familii. Nu trebue sĕ esiste divergințe între noi și d. Lascarŭ Catargiu, căcĭ d-sa pune mai pe susŭ interesele țĕrei decâtŭ ale d-sale personale.

D-lŭ *Lascar Catargiu* rĕspunde d-lui Vernescu, că amêndoi împreună și cu d-lŭ D. Brătianu au promisŭ într'o mare întrunire ținută la Galațĭ, că vorŭ face porturile france. Adresându se către banca ministerială, acusă că dela Martie încóce dênsa n'a lucratŭ nimica, ci s'a schimbatŭ numai unŭ ministru dela unŭ departamentŭ la altulŭ. Rógă apoi pe d. Lahovary a se uni cu d sa décă voiesce sĕ reușéscă și sĕ încépă cu mătura începêndŭ dela ministerŭ chiarŭ. Aci nu e vorba de nisce micĭ funcționarĭ onescĭ. Conchiȡêndŭ face apelŭ la d-nii deputațĭ ca sĕ dea porturile france Galațilorŭ și Brăilei, căcĭ deja de mult li s'a promisŭ.

M. Cogălniceanu vorbesce în cestie de regulamentŭ, ȡice că s'a făcutŭ cestie ministerială, că s'au discutatŭ alte cestiunĭ streine, dér cestia principală nu s'a atinsŭ de locŭ și anume despre franco-porturile nu s'a vorbitŭ nimicŭ. Dlŭ Lahovary mĕ acusă, că așĭ fi în contraȡicere cu cele ce am disŭ sub guvernul d-lui Ioanŭ Brătianu, când am fostŭ numitŭ în comisiunea pentru suprimarea franco porturilorŭ. Și atuncĭ am avutŭ aceleașĭ părerĭ ca acuma.

Dlŭ *N. Blarembergŭ* cere cuvêntulŭ în cestie de regulamentŭ. Pe când d-sa vorbesce, se cere închiderea discuției. D-lŭ N. Blaremberg nu cedează cuvêntulŭ. Sgomotulŭ durează 20 minute. D-lŭ Pogor părăsesce biuroulŭ președenției. In timpulŭ acesta unŭ grupŭ de deputațĭ se repedŭ la d-nulŭ Lascarŭ Catargiu și'lŭ urcă la biuroulŭ de președinte. D-lŭ Lascarŭ Catargiu consultă camera și acésta prin ridicarea de mânĭ acordă cuvêntulŭ d-lui Blarembergŭ. Se cere apoi contra probă cu bile, sgomotulŭ cresce mereu, daputații se apostroféză reciprocŭ în mijloculŭ incintei. D-l Catargiu nu voesce sĕ facă contraprobă și repetă din nou, că d-lŭ Blarembergŭ are cuvêntulŭ...

In mijloculŭ unui tumultŭ grozavŭ se audŭ cuvintele vehemente ale d-lui Blaremberg: „Nu m'am temutŭ la Bossel și la Orfeu, nu m'am temutŭ de primejdii mai marĭ, nu mĕ voiu teme nicĭ de acésta! Nu voiu părăsi acéstă tribună cu nicĭ unŭ prețŭ."

După o jumĕtate de oră, sgomotulŭ încetéză. D. Blarembergŭ își începe cuvêntarea. Numai atuncĭ d-lŭ Lascarŭ Catargiu intră 'n bancă.

D-lŭ *N. Blarembergŭ* începe sĕ arate importanța franco-porturilorŭ, dovedesce cu cifre și cu date despre importulŭ și esportulŭ României în trecutŭ și în present. Și în alte țĕrĭ esistă porto franco, d. e. în Germania. Face apelŭ la d-nii deputațĭ ca sĕ voteze reînființarea franco-porturilorŭ Galațĭ și Brăila e în interesulŭ întregei țĕrĭ chiar. Eu nu sunt d-lorŭ, urmézĕ oratorulŭ, ca unii din d-nii de pe banca ministerială, carĭ au făcutŭ politică de pe saltea și de pe catifea, eu sunt Românŭ, sunt patriot și pe lângă acésta representantulŭ colegiului de Braila. Incheindŭ face unŭ nou apelŭ la d-nii deputațĭ, ca sĕ voteze reînființarea franco-porturilorŭ Brăila și Galațĭ. Voimŭ o Româniă francă și scutită de căkiulŭ germanŭ.

D-lŭ *Th. Rosetti*, prim-ministru, rógă camera sĕ nu voteze acestŭ proiectŭ, fiindcă interesele interne ale țĕrei suntŭ în jocŭ.

Proiectulŭ s'a respinsŭ.

Senatulŭ în ședința dela 13 Ianuarie a lucratŭ în secțiunĭ.

Telegrama lui Kossuth către junimea maghiară.

„Mulțămită adunării regnicolare a tinerimei ungurescĭ pentru simpatica ei amintire. Binecuvêntarea mea sĕ cadă asupra decisiunei ei! Numai strinsa ținere la principiile unei epoce strĕlucite în istoria nóstră esplică esistența de o miiă de anĭ a națiunei nóstre, numai strânsa ținere la aceste principii promite națiunei o a doua esistență de o miiă de anĭ. Fără aceste principii, lipsită de caracterulŭ sĕu naționalŭ, n'ar puté esista nicĭ chiar ca naționalitate.

Este dreptulŭ și chemarea Ungurului de a forma unŭ statŭ din patria sa și unulŭ din cele mai neapĕrate atribute ale ființei de statŭ este armata națională maghiară, cu steagŭ maghiarŭ, cu limbă de comandă maghiară și cu sentimentŭ maghiarŭ. Nu este ungurŭ, ci unŭ nevrednicŭ acela, care voesce sĕ abată națiunea maghiară de pe calea ei care nisuesce spre acestŭ idealŭ. Spiritulŭ patrioticŭ alŭ tinerimei este speranța viitorului patriei nóstre, garanția siguranței sale. Către ea se adreséză avertismentulŭ: Ungure veghiază! Cine va fi paváza nóstră, décă nu tu? Perseverantă! Sursum corda! **Kossuth.**

TELEGRAMELE „GAZ. TRANS".

(Serviciulŭ biuroului de coresp. din Pesta)

Budapesta, 30 Ianuarie. Resultatulŭ votului asupra legii militare a provocatŭ **însemnate tumulturĭ de stradă**. Deja dup'amêȡĭ cutrierară demonstranții stradele, dér în curêndŭ se retraseră elementele mai bune, așa că séra poporațiunea cea mai de josŭ a demonstratŭ în modŭ înfricoșatŭ, *a spartŭ lampele de pe strade, ferestrile galantarielorŭ, se încĕrcă mai adeseorĭ cu poliția.* Au fostŭ mai multe rănirĭ și arestărĭ. Armata a ocupatŭ tóte piețele și rĕspântiile stradelorŭ, mai adeseorĭ *a trebuitŭ sĕ respingă cu baioneta* pe tumultanțĭ. Numai către mieȡulŭ nopții s'a restabilitŭ liniștea.

Berlinŭ, 30 Ianuarie. Reichstagulŭ a primitŭ proiectulŭ privitorŭ la Africa orientală.

Parisŭ, 30 Ianuarie. Consiliulŭ de ministri a hotărîtŭ, ca mâne sĕ dea camerei tóte lămuririle posibile despre intențiunile guvernului și sĕ comunice, că'i va presenta imediatŭ proiectulŭ de lege privitorŭ la scrutinulŭ pe arondismente.

DIVERSE.

Planeta Venus. ȡiarele francese scriu, că planeta „Venus" este în ȡilele acestea visibilă fără ochianŭ, în timpulŭ ȡilei. La Parisŭ, spre direcțiunea sud-vest, „Venus" e visibilă dela 12—3 óre după prânȡŭ, pe unŭ timpŭ seninŭ. „Venus" n'a mai fostŭ visibilă decâtŭ în 1858 și în Octomvre 1790, în timpulŭ când armata francesă se reîntorcea din Egiptŭ. Francesii o numiră „Stéua" lui Bonaparte.

Cursulŭ piețeĭ Brașovŭ
din 30 Ianuarie st. n. 1889.

Bancnote românescĭ	Cump.	9.20	Vend.	9.22
Argintŭ românescŭ -	„	9.10	„	9.15
Napoleon-d'orĭ - - -	„	9.52	„	9.55
Lire turcescĭ - - -	„	10.80	„	10.88
Imperialĭ - - - -	„	9.80	„	9.88
Galbinĭ	„	5.60	„	5.69
Scris. fonc. „Albina" 6%	„	101.—	„	—.—
„ „ „ 5%	„	98.—	„	98.50
Ruble rusescĭ - - -	„	127.—	„	128.—
Discontulŭ - - - -	$6^1/_2$—8% pe anŭ			

Cursulŭ la bursa de Viena
din 29 Ianuarie st. n. 1889.

Renta de aurŭ 4% - - - - - - -	101.—
Renta de hârtiă 5% - - - - - - -	93.10
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare -	145.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (1-ma emisiune) - -	99.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (2-a emisiune) - -	—.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (3-a emisiune) - -	115.—
Bonurĭ rurale ungare - - - - - -	105.—
Bonurĭ cu clasa de sortare - - - -	105.—
Bonurĭ rurale Banatŭ-Timișŭ - - -	105.—
Bonurĭ cu cl. de sortare - - - - -	106.—
Bonurĭ rurale transilvane - - - - -	105.—
Bonurĭ croato-slavone - - - - - -	104.—
Losurĭ din 1860 - - - - - - - -	142.50
Acțiunile băncei austro-ungare - -	890.—
Acțiunile băncei de creditŭ ungar. -	310.—
Acțiunile băncei de creditŭ austr. -	310.30
Galbenĭ împĕrătescĭ - - - - - - -	5.67
Napoleon-d'orĭ - - - - - - - -	$9.56^1/_2$
Mărcĭ 100 imp. germane - - - -	$59.22^1/_2$
Londra 10 Livres sterlinge - - - -	120.80

Editorŭ și Redactorŭ responsabilŭ:
Dr. Aurel Mureșianu.

Cătră onorații cetitori!

„Gazeta Transilvaniei“ întră în anulŭ alŭ 52-lea alŭ esistenței sale.

Nenumĕratele dovedĭ de simpatiă și de încredere ce le-a primitŭ acestŭ organŭ de publicitate din partea Românilorŭ de pretutindenĭ cu ocasiunea aniversării a cincĭdecea a esistenței sale suntŭ cea mai viuă și mai puternică mărturiă pentru atitudinea sa politică și națională.

Răzimatŭ pe încrederea publicului românŭ și condusŭ de iubirea de patriă și de datoria ce o are cătră sânta causă a românismului, organulŭ nostru n'a pregetatŭ de a aduce, mai alesŭ în cei dece anĭ din urmă, însemnate jertfe pentru a corespunde totŭ mai multŭ cerințelorŭ timpului și trebuințelorŭ cetitorilorŭ sĕi.

Astfelŭ dela 1 Ianuarie 1881 *„Gazeta Transilvaniei“* a începutŭ sĕ apară de trei orĭ pe sĕptĕmână totŭ cu prețulŭ de până atuncĭ, ér dela 1 Aprilie 1884 apare în fie-care dĭ, érășĭ cu acelașĭ prețŭ, căcĭ cei 2 fl. adăugațĭ acoperŭ numai cheltuielile înmulțite cu portulŭ postalŭ.

De atuncĭ încóce amŭ făcutŭ totŭ ce ne-a statŭ în putință spre a aduce îmbunătățirĭ atâtŭ în redactarea diarului câtŭ și în întocmirea sa esterióră, pentru care scopŭ amŭ isbutitŭ ca diarulŭ sĕ-șĭ aibă tipografia propriă.

Nu-i vorbă, multe se cerŭ astădĭ dela unŭ diarŭ, mai alesŭ când elŭ este chiămatŭ a servi causei unui poporŭ atâtŭ de multŭ prigonitŭ de sórte. Prin urmare nu putemŭ dice că amŭ ajunsŭ la capĕtulŭ îmbunătățirilorŭ.

Din contră, astădĭ când, ca nicĭodată până acuma, posițiunea diaristicei nóstre s'a agravatŭ; când atâtea loviturĭ sunt îndreptate asupra ei cu vehemență așa de mare; când procese peste procese, condamnărĭ la închisóre și amende în banĭ o împiedecă în munca și stăruințele ei de a da pe față tóte nelegiuirile, prigonirile și asupririle și de a lupta pentru recâștigarea drepturilorŭ poporului românŭ: se cere dela noi sĕ ne încordămŭ puterile cu îndoită energiă și sĕ continuămŭ lupta cu curagiu neînfrântŭ, întroducĕndŭ nouĕ reforme, pentru ca *„Gazeta Transilvaniei“* nu numai sĕ corĕspundă mai multŭ chiămării sale, ci sĕ se facă cu putință ca principiile salutare naționale ce le propagă sĕ pótă pĕtrunde până și în coliba țĕranului.

Conduși de aceste vederĭ, voimŭ sĕ facemŭ și cu începerea anului viitorŭ mai multe esențiale ameliorărĭ în diarulŭ nostru.

Pe lângă programulŭ, ce l'amŭ observatŭ până adĭ la redactarea foii, suntemŭ decișĭ a cultiva mai multŭ și unele terene, cărora până acuma póte nu le-amŭ pututŭ da atențiunea cuvenită.

Spre scopulŭ acesta amŭ avutŭ fericirea a concentra împrejurulŭ nostru *unŭ numĕrŭ însemnatŭ de bărbați cu cunoscințe speciale,* carĭ vorŭ colabora regulatŭ la foia nóstră, așa ca materialulŭ ce'lŭ va conține sĕ fiă câtŭ mai variatŭ, instructivŭ și acomodatŭ trebuințelorŭ poporului, nu numai pe tĕrĕmulŭ politicŭ, literarŭ și socialŭ, ci ținĕndŭ deopotrivă sémă și de interesele sale din punctŭ de vedere alŭ economiei, educațiunei și higienei, alŭ afacerilorŭ sale cu autoritățile cu carĭ vine mai desŭ în atingere și alŭ trebilorŭ sale financiare și comerciale.

Afară de aceea câștigându-ne convingerea, că după împrejurările poporului nostru unŭ diarŭ cotidianŭ nu este în stare a pĕtrunde în tóte păturile sociale — parte mare din causa prețului lui — și astfeliu sciind că sĕ sémte trebuința de a i se face cu putință orĭ și cărui Românŭ, care scie ceti, ca sĕ fiă informatŭ despre interesele și trebuințele lui, **ne-amŭ decisŭ ca dela anulŭ nou 1889 înainte sĕ mărimŭ în modŭ destulŭ de însemnatŭ prin adausurĭ numerele nóstre cu data de Dumineca și sĕ le întocmimŭ și sĕ le redactămŭ astfelŭ, ca sĕ interesezе pe orĭ și ce cetitorŭ și sĕ se pótă abona și separatŭ.**

Deschidemŭ dér abonamentŭ la *„Gazeta Transilvaniei“*, care deși mai bogată în materialŭ, va costa ca și până acuma *12 fl. v. a. pe anŭ* și în deosebĭ pentru aceia, cărora impregiurările nu le értă de a abona întregŭ diarulŭ, deschidemŭ abonamentŭ separatŭ la *numerele cu data de Dumineca* ale *„Gazetei Transilvaniei“*, carĭ vorŭ costa **pe anŭ numai 2 fl. v. a.**

Rugămŭ pe abonații noștri de până acuma, ca sĕ stăruiască pe câtŭ le va sta în putință în cerculŭ domniilorŭ lorŭ pentru lățirea „Gazetei Transilvaniei“ precum și pentru rĕspândirea în poporŭ a numerelorŭ cu data de Dumineca, ce se potŭ abona și separatŭ.

Redacțiunea.

Mersulŭ trenurilorŭ

pe liniele orientale ale căii ferate de statŭ r. u. valabilŭ din 1 Iunie 1888.

Budapesta—Predealŭ

	Tren de persóne	Trenŭ acceleratŭ	Trenŭ omnibus	Trenŭ mixt
Viena	11.10	8.—		
Budapesta	7.40	2.—	3.10	6.18
Szolnok	11.06	4.05	7.38	9.38
P. Ladány	2.02	5.47	5.39	12.02
Oradea-mare	4.18	7.01 / 7.11	8.46 / 9.18	1.51 / 2.11
Várad-Velencze			9.27	2.19
Fugyi-Vásárheli			9.44	2.32
Mezö-Telegd		7.41	10.21	2.55
Rév		8.10	11.38	3.38
Bratca			12.16	4.01
Bucia			12.54	4.23
Ciucia		9.04	1.57	4.49
Huiedin		9.34	3.11	5.31
Stana			3.40	5.40
Aghiriș			4.15	6.12
Ghirbĕu			4.36	6.24
Nădĕșel			4.58	6.38
Clușiu	11.15	10.34	5.26	6.56 / 7.15
Apahida	11.34			7.41
Ghiriș	12.45			9.18
Cucerdea	1.30			10.—
Uióra	1.37			10.09
Vințulŭ de susŭ	1.45			10.19
Aiud	2.07			10.48
Teiușŭ	2.26			11.55
Crăciunelu	3.11			12.34
Blașiu	3.24			12.52
Micăsasa	3.54			1.34
Copșa mică	4.09			2.19
Mediașŭ	4.21			2.46
Elisabetopole	5.11			3.31
Sighișóra	5.45			3.59
Hașfalĕu	6.12			4.32
Homorodŭ	7.32			6.53
Ágostonfalva	8.17			7.21
Apatia	8.37			8.23
Feldióra	9.06			9.02
Brașovŭ	9.45 / 1.55			9.52
Timișŭ	2.53			
Predealŭ	3.28			
Bucurescĭ	9.35			

Predealŭ—Budapesta

	Tren de persóne	Trenŭ accelerátŭ	Trenŭ mixt	Trenŭ omnibus
Bucurescĭ			7.30	
Predealŭ			1.14	
Timișŭ			1.45	
Brașovŭ	—.— / 4.10		2.32 / 7.10	
Feldióra	4.56		7.31	
Apața	5.37		8.14	
Ágostonfalva	6.07		8.36	
Homorodŭ	6.55		9.12	
Hașfalĕu	8.36		10.24	
Sighișóra	9.13		10.46	
Elisabetopole	9.56		11.19	
Mediașŭ	10.37		11.47	
Copșa mică	10.59 / 11.16		12.02 / 12.09	
Micăsasa	11.37		12.25	
Blașiu	12.16		12.53	
Crăciunelŭ	12.33		1.05	
Teiușu	1.51		1.47	
Aiudŭ	2.18		2.08	
Vințulŭ de susŭ	2.48		2.30	
Uióra	2.56		2.37	
Cucerdea	3.14		2.53	
Ghirișu	4.01		3.26	
Apahida	5.28		4.40	
Clușiu	5.56 / 6.37	5.32	5.—	8.—
Nădășelŭ	6.58			8.36
Gîhrbău	7.14			9.02
Aghireșŭ	7.29	6.11		9.32
Stana	7.56			10.11
B. Huiedin	8.18	6.43		10.51
Ciucia	8.58	7.12		12.16
Bucia	9.15			12.50
Bratca	9.34			1.19
Rév	9.53	7.51		2.—
Mezö-Telegd	10.25	8.17		3.04
Fugyi-Vásárheli	10.47			3.36
Várad-Velencze	10.57			3.52
Oradea-mare	11.04 / 11.19	8.42 / 8.47	10.50	4.03 / 4.47
P. Ladány	1.15	10.08	1.33	7.30
Szolnok	3.29	11.51	3.29	3.15
Budapesta	6.33	1.55	7.45	10.—
Viena	2.50	7.15	6.05	

B.-Pesta-Aradŭ-Teiuș

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de pers.	Trenŭ de pers.
Viena		11.10	2.—
Budapesta		8.20	9.05
Szolnok		11.20	12.41
Aradŭ	2.17	4.10 / 4.30	5.45 / 6.—
Glogovațŭ	2.37	4.43	6.13
Gyorok	3.19	5.07	6.38
Paulișŭ	3.43	5.19	6.51
Radna-Lipova	4.05	5.41	7.10
Conop		6.09	7.37
Berzava		6.28	7.55
Soborșinŭ		7.25	8.42
Zamu		8.01	9.12
Gurasad..		8.34	9.41
Ilia		8.55	9.58
Branicica		9.19	10.17
Deva	1.47	9.51	10.42
Simeria (Piski)	2.08	10.35	11.07
Orăștia		11.09	11.37
Șibotŭ		11.39	12.—
Vințulŭ de josŭ		12.12	12.29
Alba-Iulia	8.55	12.29	12.46
Teiușŭ	9.54	1.16	1.26

Teiuș-Aradŭ-B.-Pesta

	Trenŭ mixt	Trenŭ de pers.	Trenŭ mixt
Teiușŭ	11.24	3.—	1.42
Alba-Iulia	12.09	3.44	2.32
Vințulŭ de josŭ	12.30	4.10	
Șibotŭ	1.01	4.43	
Orăștia	1.32	5.13	11.—
Simeria (Piski)	2.32	6.15	11.21
Deva	2.52	6.35	
Branicica	3.23	7.02	
Ilia	3.55	7.28	
Gurasada	4.08	7.40	
Zamŭ	4.44	8.11	
Soborșinŭ	5.30	8.46	
Berzava	6.27	9.33	
Conopŭ	6.47	9.53	
Radna-Lipova	7.28	10.27	5.50
Paulișu	7.43	10.42	6.13
Gyorok	7.59	10.58	6.38
Glogovaț	8.28	11.35	7.19
Aradŭ	8.42 / 9.17	11.39 / 12.31	7.38 / 6.20
Szolnok	2.32	5.12	
Budapesta	6.—	8.20	
Viena	3.—	6.05	

Simeria (Piski)-Petroșenĭ

Simeria	6.47	2.42
Streiu	7.40	3.25
Hațegŭ	8.51	4.16
Pui	10.02	5.11
Crivadia	11.02	5.58
Banița	11.50	6.40
Petroșenĭ	12.30	7.12

Petroșenĭ-Simeria (Piski)

Petroșenĭ	9.36	4.26
Banița	10.17	5.12
Crivadia	10.58	5.55
Pui	11.42	6.41
Hațegŭ	12.23	7.26
Streiu	1.12	8.14
Simeria	1.51	8.50

Aradŭ—Timișóra

Aradŭ	6.05	5.48
Aradulŭ nou	6.33	6.19
Németh-Ságh	6.58	6.44
Vinga	7.29	7.16
Orczifalva	7.55	7.47
Merczifalva	8.14	8.08
Timișóra	9.12	9.02

Timișóra—Aradŭ

Timișóra	6.25	5.—
Merczifalva	7.19	6.02
Orczifalva	7.46	6.32
Vinga	8.15	7.02
Németh-Ságh	8.36	7.23
Aradulŭ nou	9.11	8.01
Aradŭ	9.27	8.17

Ghirișŭ—Turda

Ghirișu	9.26	4.19
Turda	9.47	4.40

Turda—Ghirișŭ

Turda	8.29	3.19
Ghirișu	8.50	3.40

Sighișóra—Odorheiu

Sighișóra	6.05
Odorheiu	9.45

Odorheiu—Sighișóra

Odorheiu	5.38
Sighișóră	9.16

Copșa-mică—Sibiiu

Copșa-mică		2.29	4.35
Șeica mare		3.02	5.05
Lomneșŭ		3.46	5.46
Ocna		4.18	6.17
Sibiiu		4.42	6.40

Sibiiu-Copșa-mică

Sibiiu		8.50	10.—
Ocna		9.17	10.24
Lomneșŭ		9.45	10.50
Șeica mare		10.20	11.20
Copșa-mică		10.49	11.45

Cucerdea-Oșorheiu-Reghinulŭ săsescŭ

Cucerdea	3.05	10.20	3.25
Cheța	3.35	10.50	3.58
Ludoșu	3.56	11.11	4.20
M.-Bogata	4.06	11.20	4.30
Iernutŭ	4.43	11.57	5.11
Sânpaulŭ	4.58	12.12	5.28
Mirașteu	5.21	12.36	5.53
Oșorheiu	5.40 / 6.—	12.55 / 4.58	6.13
Reghinul-sás.	7.56	7.—	

Reghinulŭ săsescŭ-Oșorheiu-Cucerdea

Reghinul-sás.		8.35	8.—
Oșorheiu	6.56	10.20 / 12.15	9.49 / 10.20
Mirașteu	7.16	12.35	10.39
Sânpaulŭ	7.40	12.58	11.02
Iernutŭ	8.03	1.19	11.23
M. Bogata	8.37	1.49	11.53
Ludoșŭ	8.51	2.02	12.06
Cheța	9.08	2.18	12.22
Cucerdea	9.40	2.46	12.50

Simeria (Piski)-Unied.

Simeria (Piski)	2.18
Cerna	2.39
Uniedora	3.08

Unied.-Simeria (Piski)

Uniedóra	9.36
Cerna	9.50
Simeria	10.15

Murĕșŭ-Ludoșŭ-Bistrița

Murĕșŭ-Ludoșŭ	4.40
Țagŭ-Budatelecŭ	8.02
Bistrița	——

Bistrița-Murĕșŭ-Ludoșŭ

Bistrița	——
Țagŭ-Budatelecŭ	9.41
Murĕșŭ-Ludoșu	1.11

Notă: Numerii încuadrațĭ cu linii gróse însemneză órele de nópte.

Tipografia A. MUREȘIANU, Brașovŭ